

Dział IV. Ziemie polskie w pierwszej połowie XIX w. Lekcja powtórzeniowa

1. Daty

Data	Wydarzenie
1815 r.	Powstanie Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Uchwalenie konstytucji Królestwa Polskiego
1823	Uwłaszczenie chłopów w Wielkim Księstwie Poznańskim
29/30.11.1830	Wybuch powstania listopadowego.
25.01.1831 r.	Detronizacja Mikołaja I.
1831 r.	Bitwy: pod Wawrem, Dębem Wielkim, Iganiami, Grochowem, Ostrołęką, obrona Woli
1832	Statut Organiczny zastąpił konstytucję Królestwa Polskiego.
1846 r.	Powstanie Krakowskie. Rabacja galicyjska.
1848 r.	Wybuch Wiosny Ludów w Wielkopolsce i w Galicji.
29.04.-09.05.1848	Powstanie Wielkopolskie podczas Wiosny Ludów.
1848	Uwłaszczenie chłopów w Galicji.
1849	Koniec Wiosny Ludów.

2. Postacie

Nazwisko	Opis
Józef Zajączek	Generał polski z okresu napoleońskiego. Pierwszy i ostatni namiestnik Królestwa Polskiego.
Książę Drucki – Lubecki	Minister skarbu w rządzie Królestwa Polskiego przed wybuchem powstania listopadowego.
Adam Jerzy Czartoryski	Autor konstytucji Królestwa Polskiego. Podczas Powstania Listopadowego stał na czele rządu. Na emigracji przewodził Hotelowi Lambert.
Aleksander I	Car rosyjski. Twórca klęski Napoleona. Pierwszy Król Królestwa Polskiego. Nadał konstytucję.
Mikołaj I	Car rosyjski, który panował podczas powstania listopadowego.
Antonii Radziwiłł	Namiestnik Wielkiego Księstwa Poznańskiego.
Nikołaj Nowosilcow	Pełnomocnik carski powołany po śmierci Józefa Zajączka.
Stanisław Staszic	Stał na czele Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Królestwie Polskim.
Wincenty Niemojowski	Posel kaliski na sejm Królestwa Polskiego w 1815 r. Założyciel opozycyjnego obozu kaliszan.
Bonawentura Niemojowski	Posel kaliski na sejm Królestwa Polskiego w 1815 r. Założyciel opozycyjnego obozu kaliszan.
Józef Wybicki	Autor słów Mazurka Dąbrowskiego.
Piotr Wysocki	Podporucznik w Warszawskiej Szkole Podchorążych Piechoty. Przygotował spisek, który doprowadził do wybuchu powstania listopadowego.
Walerian Łukasiński	Założyciel organizacji konspiracyjnych w Królestwie Polskim po kongresie wiedeńskim: Wolnomularstwa Narodowego i Towarzystwa Patriotycznego. Zmarł w rosyjskim więzieniu.
Książę Konstanty	Brat cara Aleksandra I. Stał na czele armii Królestwa Polskiego.
Józef Chłopicki	Pierwszy dyktator powstania listopadowego.
Ignacy Prądyński	Generał podczas powstania listopadowego. Opracował plan ofensywy, który

	doprowadził do zwycięstw pod Stoczkiem, Wawrem i Iganiami.
Iwan Paskiewicz	Stłumił powstanie listopadowe. Dowodził armią rosyjską podczas rzezi Pragi. Dowódca armii rosyjskiej. Rządził w Królestwie Polskim po Powstaniu Listopadowym.
Iwan Dybicz	Głównodowodzący wojskami rosyjskimi podczas wojny polsko – rosyjskiej 1831 r. Zmarł podczas działań.
Jan Skrzynecki	Jeden z dyktatorów powstania listopadowego. Dowodził w bitwie pod Ostrołęką.
Józef Dwernicki	Dowódca podczas powstania listopadowego na Ukrainie. Dowodził bitwą pod Stoczkiem.
Józef Sowiński	Generał polski podczas powstania listopadowego. Zginął na szancach Woli w 1831 r. Symbol walki o niepodległość.
Emilia Plater	Brała udział w powstaniu listopadowym na Litwie. Dowodziła oddziałem powstańczym.
Joachim Lelewel	Historyk polski. Jeden z przywódców Towarzystwa Patriotycznego. Na emigracji przewodził Komitetowi Narodowemu Polskiemu.
Wiktor Heltman	Przywódca Towarzystwa Demokratycznego Polskiego na emigracji po powstaniu listopadowym.
Stanisław Worcell	Działacz emigracyjny po powstaniu listopadowym. Stał na czele Gromad Ludu Polskiego.
Adam Mickiewicz	Wielki poeta polski, jeden z polskich wieszczów, tworzył w okresie romantyzmu. Członek Towarzystwa Filomatów, działał na emigracji po powstaniu listopadowym.
Juliusz Słowacki	Wielki poeta polski, jeden z polskich wieszczów, działał w okresie romantyzmu. W czasie powstania listopadowego działał w służbie dyplomatycznej rządu powstańczego. Po upadku powstania pozostał za granicą.
Szymon Konarski	Uczestnik powstania listopadowego, działacz Wielkiej Emigracji. Twórca Stowarzyszenia Ludu Polskiego na ziemiach polskich.
Piotr Ściegienny	Ksiądz, który działał w Królestwie Polskim po powstaniu listopadowym. Nawoływał chłopów do walki o niepodległość Polski.
Dezydery Chłapowski	Działacz wielkopolski, który propagował nowoczesne sposoby uprawy roli by unowocześnić rolnictwo i podnieść wydajność.
Karol Marcinkowski	Lekarz z Wielkopolski, organicznik, współzałożyciel hotelu Bazar i Towarzystwa Naukowej Pomocy, które dawało stypendia na naukę ubogim, zdolnym Polakom.
Hipolit Cegielski	Organicznik z wielkopolski, który wybudował pierwszą polską fabrykę maszyn rolniczych w Poznaniu.
Michał Radziwiłł	Jeden z dyktatorów Powstania Listopadowego.
Edward Dembowski	Polski rewolucjonista. Przywódca organizacji Związek narodu Polskiego. Brał udział w Powstaniu Krakowskim w 1846 r.
Jakub Szela	Przywódca rabacji galicyjskiej, inspirowanej przez władze austriackie.
Jan Tyssowski	Dyktator powstania krakowskiego. Stał na czele Rządu Narodowego.
Józef Bem	Polski generał, który dowodził wojskami powstańczymi na Węgrzech podczas Wiosny Ludów. Bohater narodowy Węgier.
Ludwik Mierosławski	Polski bohater narodowy, który brał udział w Wiośnie Ludów na ziemiach

	polskich oraz krótko był dyktatorem powstania styczniowego.
Józef Lompa	Działacz polski i obrońca polskiej mowy na Śląsku. Publicysta i badacz folkloru, autor podręczników i prac historycznych.
Henryk Dembiński	Generał polski, dowódca wojsk węgierskich podczas Wiosny Ludów

3. Pojęcia

Pojęcie	Opis
Kontrybucja	Danina pieniężna narzucona w traktacie pokojowym przez zwycięskie państwo pokonanemu.
Romantyzm	Prąd literacki, ideowy i umysłowy w kulturze europejskiej pierwszej połowy XIX wieku, który charakteryzował się emocjami, wyobraźnią, dynamizmem.
Cenzus	Wymagania dotyczące np. wykształcenia, majątku lub wieku, od których uzależniana była nadanie praw politycznych.
Cenzura prewencyjna	Kontrolowanie treści gazet i innych publikacji jeszcze przed ich wydaniem.
Kaliszanie	Obóz opozycyjny w sejmie polskim w latach 1815 – 1830, który przeciwstawił się łamaniu konstytucji przez cara.
Konstytucja okrojowana	Konstytucja nadana przez panującego.
Autonomia	Częściowa niezależność części terytorium danego kraju, zamieszkałego najczęściej przez mniejszość narodową.
Uwłaszczenie	Nadanie dzierżawionej ziemi chłopom za odszkodowaniem lub bez.
Arsenał	Magazyn broni.
Noc paskiewiczowska	Nazwa okresu w historii Królestwa Polskiego pod rządami Iwana Paskiewicza Erywańskiego, który cechowała nasilona rusyfikacja.
Cytadela	Samodzielna, dominująca nad miastem lub prowincją twierdza.
Rusyfikacja	Proces zastępowania kultury, języka i obyczajów polskich, kulturą, językiem i obyczajami rosyjskimi.
Katorga	Ciężkie przymusowe roboty, połączone z zesłaniem na odległe tereny Imperium – zwykle Syberię.
Kibitka	Karetka więzienna w carskiej Rosji.
Wolnomularstwo	Określenie masonerii czyli tajnego ruchu międzynarodowego powstałego w XVIII w.
Emigracja	Wyjazd poza granicę, opuszczenie kraju na dłuższy okres.
Wielka Emigracja	Emigracja po Powstaniu Listopadowym, głównie do Francji, Belgii i Wielkiej Brytanii, która charakteryzowała się utworzeniem obozów politycznych wywierających wpływ na sytuację na ziemiach polskich.
Praca organiczna	Ruch na rzecz podniesienia gospodarki, oświaty i kultury na ziemiach polskich w XIX w.
Emisariusze	Tajny wysłannik polityczny mający za zadanie zebranie informacji na temat sytuacji panującej na danym obszarze.
Rabacja galicyjska	Powstanie chłopów w Galicji przeciwko szlachcie, które uniemożliwiło wybuch powstania w zaborze austriackim w 1846 r.
Serwituty	Prawo do korzystania z należących do pana majątku łąk i lasów.
Wiosna Ludów	Rewolucja z lat 1848 – 1849, która objęła kraje włoskie, Francję, państwa

	niemieckie, Cesarstwo Habsburgów, a której głównym celem była liberalizacja ustroju i wprowadzenie konstytucji, a niektórych krajach ich zjednoczenie – Niemcy, Włochy.
--	---

3. Przypomnij sobie oprócz tego:

- **podział ziem polskich na kongresie wiedeńskim,**
- **ustrój Królestwa Polskiego,**
- **sytuację gospodarczą we wszystkich trzech zaborach w latach 1815 – 1830 ,**
- **zakres autonomii w Królestwie Polskim i w Wielkim Księstwie Poznańskim, oraz Rzeczypospolitej Krakowskiej,**
- **przykłady łamania konstytucji przez cara,**
- **przyczyny, najważniejsze wydarzenia Powstania Listopadowego, oraz jego skutki,**
- **obozы Wielkiej Emigracji – programy, przywódcy,**
- **praca organiczna – przyczyny, cele, przykłady podejmowanych działań,**
- **przyczyny i skutki powstania krakowskiego,**
- **Wiosna Ludów – przyczyny Wiosny Ludów, jakie cele stawiali sobie rewolucjoniści w zaborze pruskim i w Galicji. Jakiego podejmowali działania? Co udało się osiągnąć?**
- **ocień czy powstanie listopadowe miało szansę zakończyć się sukcesem?**